

ACC. N:R M. 15240: 1-3.

Landskap: Bohuslän Upptecknare: Gösta Olsson, Lund
Härad: Stångeväs Berättare: Albert Olsson, Lyse
Socken: Lyse Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1961 Född år 1894 i Lyse

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jordbruk o. stenkörning m.m. s. 1-3.

Skriv endast på denna sida.

Det är min föräldragård jag brukat. 2 hästar, 6-7 kor, kvigor, 10-20 får, 3-4 grisar och höns. Drängpojke har jag brukat leja bara över sommarhalvåret, oftast från grannställen, och förr hade vi torpare som gjorde dagsverken här. Alltsedan barnen fick börja hjälpa till, har vi inte haft tjänstefolk på gården. Fiskat har vi gjort ibland men mest för nöjes skull och inte ens till husbehov. Jordbruket vår huvudnäring. Gårdens foder har i stort sett räckt till, fränsett missväxtår, t.ex. 1904, då hushållnings-sällskapet skaffade dålig halm att hämtas från prämar i Alsbäck. Mjölk, smör, ägg och potatis har vi kört till fasta kunder i Lysekil varje lördag. En sommar lämnade vi allt smöret till barnkolonien i Flat. Separator hade vi fr. o. m. 1910-talet. Kärnade sista smöret 1938, då vi började leverera vår mjölk till Dinglemejeriet. Stod sällan på torget, det enda kunde vara med kalvpartar någon gång. Kött och fläsk lämnade vi till stans slaktare.

Vi har alltid haft nordsvenska hästar på gården, både fött opp och köpt av bönder här. År 1938 köpte jag en 1½-åring för 300 kr, för en äldre märr gav jag 800 kr omkr. 1949 på auktion.

Långkärra (hel, lång botten och 2-4 grindar lodrätt stående men med utsvängd överdel för rymlighetens skull) och kvarnkärra (mindre än långkärran och utan häckar) var traktens arbetsfordon förr. Äkkärra eller gigg (med höga hjul) var för finåkning. Rejäl arbetsvagnar kom först mellan 1910-1920, gummi-hjulsvagnar på 1940-talets slut. Aldrig broms på våra fordon - stenvagnarnas broms antagligen en uppfinning tillkommen samtidigt med stenkörningen. Karmar och reparationer gjorde vi själva - en smed i Häggvall beslog. Teodor i Skår var hjulmakare. Vanliga selar köpte vi i Lysekil i läderaffären men även på auktioner; någon gång på 1940-talet gav jag 90 kr för en helt ny sele.

Här var naket förr, stora ljunghedar, där får strövade omkring, och ljung, ris och torvor användes till bränsle; någon gång köptes ved norrifrån.

Mina 5 morbröder var till sjöss några år, och de och en moster till mig emigrerade till Amerika på 1800-talets slut. Så gjorde också 2 karlar från Korseberg, Karl Kristensson från Flat och och Karl Andreassoni i Toröd.

När jag var liten, var far och en granne med och lastade sten i Norrkila ibland, men det var inte ofta. Orbackatorpets 4 pojkar var riktiga stenhuggare, likaså Hamrepojkarna Hilmer och Anders. Stenindustrien lockade inte bondpojkarna härifrån, och det var inte mycken tid till bisysslor, för arbetet med jord och djur tog så lång tid förr.

Det verkade som om gårdarna utöver Lyseslätten var rikare, var före socknens övriga. De hade lättskötta jordar och bra läge in-till väg. Vi var bakefter här förr, med dåliga vägar och mindre jordbitar mellan bergen. Jag köpte tröskverk omkr. 1913 och slått-termaskin omkr. 1919, långt senare än flera gårdar därute. Nu har det i stort sett jämnat ut sig men ändå är vi något efter, har t. ex. inte skördetröska som på Lyseslätten.

Stenkörargårdarna byggde nog en del och hade bättre hus och det ena med det andra, men så mycket över blev det väl inte för dem heller. Hörde aldrig att de skötte sin jord sämre, de fick väl skynda sig mera. Hos oss vanliga bönder var det mindre utearbete för fruntimren än på stenkörargårdarna, eftersom våra karlar mest gick hemma på gården.

Nu: min son har gården och sköter den ensam med tillfällig hjälp - inga hästar men traktor, 4 mjölkkor, slaktgrisar, 200 höns - stora jordgubbsodlingar för torgförsäljning.

ACC. N:R M. 15240:3.

Här har folk sina gårdar som förr, ingen sammanslagning av brukningsdelar här, och ägarna är inte särskilt lastgamla heller, så här är inte så tydlig flykt från lantbruket. Annars är det ju så utigenom Lyse, att ingen vill vara bonde längre. Ungdomen vill studera eller tjäna stora pengar i industrien, och de gamle är tvungna att sälja, men det är svårt att få köpare. Snart är väl hela Lyse fullt av sommarstugor och campingplatser; det är hemskt att tänka sig.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3